

درباره چون و چُن

در زبان فارسی دو گونه چُن داریم که امروزه هر دو صورت «چون» نوشته می‌شود و به نظر نگارنده از لغزش‌های رایج بوده و به لحاظ معنای متفاوتی که دارند بهتر است تفکیکی در نوشتن آن‌ها نیز به وجود آید.

«چون» با تلفظ لاتین «CHOON» به معنای چگونه، به کار می‌رود و این احتمال وجود دارد که در اصل «چه گون» بوده و که به سبب کاربردی زیاد به «چون» تبدیل شده است. نمونه‌هایی که می‌توان از آن به عنوان شاهد ذکر کرد جمله‌های «پس از گفتگو با وی، او را چون یافتی»، «چون» در اینجا به معنای «چگونه» است و «چون راضی شدی دروغ‌هایش را باور کنی»، یعنی «چگونه راضی شدی» در این حالت‌ها باید از واژه‌ی «چون» استفاده کرد لیکن این واژه در ادبیات امروز ایران (البته با آوای ضمه) به معناهای دیگری مانند: آنگاه، آنوقت، وقتی که، زیرا، برای اینکه، مانند، نیز بکار می‌رود. این معنی‌های دوم نیز گرچه دقیقاً یکی نیستند لیکن در یک گروه معنی جای داشته و مفاهیم آن‌ها با یکدیگر در تناقض و تضاد آشکار قرار ندارند. مانند جمله‌ی «چون تو نیامدی من هم نرفتم» که باید چنین نوشته شود «چُن تو نیامدی من هم نرفتم» یعنی «برای اینکه تو نیامدی من هم نرفتم» و جمله‌ای دیگر «چُن بامدادان برآمد کاروانیان عزم حرکت کردند» یعنی «وقتی که بامداد برآمد» و دیگر «چُن تو گفتمی من هم گفتم» یعنی «برای اینکه یا بدین سبب که تو گفتمی من هم گفتم» و باز هم جمله‌ای دیگر «بمن گفت چرا نمی‌آیی گفتم چُن هوا هنوز گرم نشده است» یعنی «بمن گفت چرا نمی‌آیی گفتم زیرا هنوز هوا گرم نشده است» و به معنای «مانند». در گلستان داریم «سزای چُنین کسی چه باشد» یعنی «سزای کسی مانند این چیست» و نیز کلمات «چنین» و «چنان» یعنی «مانند این» و «مانند آن» که اگر «چنین» و «چنان» را جدا از هم بنویسیم متوجه خواهیم شد «چُن» برای موارد نوع دوم یک نوع آوری نبوده و قبلاً در نوشتارها وجود داشته لیکن سرهم نوشته می‌شده. جدا کردن این دو نوع «چون» از یکدیگر و اعمال تفاوت در نوشتن آن‌ها نه تنها شیوه نوشتن ما را در انطباق با گویش امروز گامی به جلو می‌برد (بدان معنا که «او» دیگر «اُ» خوانده نخواهد شد) که منظور هر نوشته را در نثر و شعر نیز دقیق‌تر بیان کرده و خواننده را در درک مفاهیم نوشتاری کمتر دچار سردرگمی می‌کند. گرچه برخی گفته‌اند نیازی بدین کارها نیست و خواننده خود از پیش و پس جمله مفهوم آن را درک کرده و می‌تواند بفهمد معنای «چون» در هر جمله کدام یک از معنای بالاست، لیکن جملاتی وجود دارد که حتی با در نظر گرفتن کل جمله نمی‌توان معنای دقیق آن را فهمید. در جمله‌ی «وی را نپذیرفتی چون او را نادان یافتی» می‌توان دو معنا از آن بیرون آورد معنای اول «وی را نپذیرفتی، چگونه فهمیدی او نادان است» و معنای دوم «او را نپذیرفتی زیرا دانستی او نادان است». این دو جمله به لحاظ دستوری یکی پرسشی و دیگری گزارشی است. بر این پایه مطلب را بدین ترتیب خلاصه می‌کنیم. در نوشتن متون فارسی، واژه ی «چون» بهتر است به شکل زیر بکار رفته شود.

۱- «چون» به معنای «چگونه» با تلفظ CHOON

۲- «چُن» به معنای «آنگاه که»، «وقتی که»، «زیرا»، «برای اینکه»، «مانند» با تلفظ CHON